Claus Rønlevs bibliotek

Denne søgbare PDF-fil er downloadet fra min personlige hjemmeside www.ronlev.dk.

Digitaliseret efter aftale med Selskabet for Danmarks Kirkehistorie. PDF-filen er kun til ikke kommercielt brug.

Besøg www.ronlev.dk. Måske er der andre af mine mange tusinde artikler og scannede bøger, der har interesse.

Mange venlige hilsener

Claus Rønlev

KIRKEHISTORISKE SAMLINGER,

FJERDE RÆKKE,

UDGIVNE AF

SELSKABET FOR DANMARKS KIRKEHISTORIE

VED

HOLGER FR. RØRDAM,
DR. PHIL., SOGNEPRÆST.

TREDIE BIND.

KJØBENHAVN.
I KOMMISSION HOS UNIV. BOGHANDLER G. E. C. GAD.
THIELES BOGTRYKKERI.
1893—95.

Digitaliseret af Claus Rønlev

Niels Blichers Avtobiografi.

Meddelt af cand. mag. **Chr. Villads Christensen.**

Manuskriptet til den Avtobiografi af Præsten Niels Blicher, Steen Blichers Fader, som her skal meddeles, udgør et lille Hefte i Kvart paa 20 Sider, af hvilke de 17 ere beskrevne. Paa forreste Side bærer det følgende Paaskrift:

»Mit reenskrevne og fuldstændige Levnetsløb saaledes, som det kan udgives i Trykken.

Spentrup d. 4de Nov. 1830,
d. 76de Dag i mit 83de Aar.

N. Blicher.«

Biografien er altsaa bleven til under Niels Blichers Ophold hos Sønnen Steen i Spentrup. Derfra er den formodentlig af Steen Blichers Søn Peter Daniel Blicher, der blev Præst i Vinding og Vind, ført til dette Præsteembedes Arkiv, og efter der at have ligget ukendt hen siden hans Tid, er den nu fornylig bleven afleveret til Provinsarkivet i Viborg, hvor den for Tiden opbevares.

Skønt Forfatteren altsaa selv meddeler, at Biografien er skrevet i den Hensigt at skulle offentliggøres, faar man ikke Indtryk af, at Tanken om denne Offentliggørelse i nogen Henseende har været ledende for ham under Nedskrivningen. I hvert Fald har han hurtig glemt dette Hensyn, og Biografien gør snarere Indtryk af at være den gamle Mands Enetale med sig selv end en Skildring, der er bestemt til Læsning for Publikum. Han nedskriver

alt, hvad der beskæftiger ham selv, uden nogensinde at stille sig det Spørgsmaal, om det samme ogsaa kan antages at interessere hans eventuelle Læsere. Derfor indfletter han jævnlig sine gudelige Betragtninger, der jo ere naturlige nok i en gammel Præsts Mund, men ganske vist intet biografisk indeholde. Og derfor gør han sig ingen Ulejlighed med at samle og ordne sit Stof: de yderst faa Begivenheder fra hele hans 83aarige Levetid, som han meddeler, ere indførte paa det Sted, hvor de ere faldne ham ind, saaledes som Seiladsen paa Nipgaards Sø, der ganske umotiveret indskydes midt i en Opregning af de Ting, som han ved Siden af sin egentlige Embedsgerning har udrettet. Men netop gennem disse Svagheder vinder Biografien en Interesse af en anden Art. Da Forfatteren giver sig hen i sit Arbejde saa oprigtigt og uforbeholdent, lære vi ham selv saa meget klarere at kende; vi faa at vide, hvilke Tanker der beskæftigede en gammel Præst fra Rationalismens Tid, og medens han kun har lidet at fortælle os om sit tidligere Liv, faa vi til Gengæld et Billede af ham, som han var i sin høje Alderdom, paa den Tid da han sad i Spentrup Præstegaard og arbejdede paa at skrive sit »fuldstændige Levnetsløb«.

Niels Blicher levede endnu 9 Aar, efter at han i denne Biografi havde taget Afsked med Verden. Han døde i Spentrup 1839. Et Billede af ham med nogle biografiske Notitser af Lærer Evald Tang Kristensen findes i »Illustreret Tidende« for d. 8 Oktober 1882.

Den udtjente Sognepræst Niels Blichers Levnet, skreven af ham selv i hans 83de Aar.

I Starup Præstegaard i Brusk Herred under Ribe Stift blev jeg fød 1748 d. 21de August. Min Fader var den der da værende Sognepræst Jens Nielsen Blicher, hensoved som Sognepræst i Gaverslund Aar 1764[1]) — og det i fattige

[1]) Efter Kirkebogen begr. 19/4 1765.

Omstændigheder, efterladende sig 8 Børn, af hvilke jeg var den ældste. Navnet Niels blev mig given efter min Bedstefader: Niels Jensen Blicher, hjemkalded til Herren 1736[1]) som Præst i Rødding ved Viborg. Denne Niels Jensens Fader var Jens Nielsen Blicher, Sognepræst i Bælum under Viborg Stift. Samme Jens Nielsens Fader — altsaa min Tipoldefader og Blicherslægtens Stammefader — var Niels Jensen Blicher, død som Sognepræst i Hjardemaal under Aalborg Stift. Hans Tilnavn var forhen Horsens; men efter sin Kone, en Kjøbmands Datter fra Aalborg, optog han Blichernavnet. Min Moder var Pauline Thomasie Ganzel, yngste Datter af Sognepræsten i Glostrup: Magister Jørgen Ganzel. Hendes kjødelige Moder — altsaa min Bedstemoder — var Catrine Ganzel, fød Lindemann, Datter af Hørkræmer Stephan Lindemann, som var en ægte Søn af Dr. theologiæ Thomas Lindemann, Sognepræst til St. Petri Kirke i Kjøbenhavn. Han blev kalded herind fra Tydskland. Hans Fader var Embedsmand i Rostock og en kjødelig Sønnesøn af salig Dr. Morten Luthers kjødelige Morbroder, altsaa kjødelig Broder til den Margrete Lindemann, som 1483 fødte salig Luther til Verden. Denne Nedstammelse kan bevises med det Lindemannske Stammetræ, som er i min elskværdige Frændes Hr. Etatsraad Stephan Jørgensens Eie i Kjøbenhavn; thi han er ligeledes af samme Lindemannske Afkom. For dette Slægtskabs Skyld er ogsaa baade Catrine Navnet (som salig Fru Luthers Døbenavn) og Margrete Navnet (som Luthers Moders) stedse bleven vedligeholdt i vor Familie. Paa min Faders Side rækker altsaa vor Blicherfamilie over 200 Aar tilbage, og paa min Moders Side omtrent 350. En ældre Syster af mig, Catrine Blicher, døde 17 Aar gammel som Een af de første Jomfruer i Petersens Kloster i Kjøbenhavn, da hun var nær beslægted med Stifteren af dette Kloster. 4 Brødre har jeg havt, alle Præster her i Jylland. 2 af dem ere

[1]) Efter Kirkebogen begr. $^{27}/_{7}$ 1735.

forlængst hensovede, nemlig Diderik Christian som Sognepræst i Borup for 25 Aar siden, og Peder Daniel Blicher for 20 Aar siden, som Sognepræst her i Spentrup, hvor han for 40 Aar siden af nye ombyggede den hele Præstegaard, saa dens Lige i Styrke, Symmetrie og Smukhed neppe findes nogensteds i Danmark. Min ældste Broder Jørgen Ganzel Blicher, nu i sit 81de Aar, er udtjent Sognepræst i Vorning, efter at have været Præst der i 43 Aar. Min yngste Broder, nu i sit 76de Aar, Niels Gudme Blicher er Sognepræst i Gaverslund, og Amtsprovst for Veile Amt. Han er Ridder af Danebrogen og vedbliver med sin sædvanlige Nøiagtighed at fungere i hans Provsteembeds 35te Aar. Hjemme nød jeg kun tarvelig Undervisning. Min Fader selv befattede sig intet dermed, fordi han havde et noget svagt Bryst og næsten ikke vigede fra sin Skriverpult, uden naar han skulde i Embedsforretninger. Dog holdt han Een Huslærer efter den anden, under hvilke jeg lærte at læse, lære Catechismus og Pontoppidans Forklaring, samt skikkelig god Regning og Skrivning saavelsom Aurora og Donat. I mit 15de Aar blev jeg med min Broder Jørgen Ganzel sat i Odense Latinskoles 3die Klasse, fordi min Fader havde gjennemgaaet samme Skole under hans kjødelige Morbroder, den i sin Tid navnkundige Professor Aabye, som Skolens Rector. I det følgende Aar 1764 bortkaldtes min Fader fra dette Prøveliv, og det saa mørkt ud for os 8 fattige fader- og moderløse Børn; men det alvise Forsyn vaagede med underfuld Godhed for os alle. En Farbroder af os: Laurits Blicher, Sognepræst i Bjerregrav og Provst for Sønderlyngherred, som henlevede sin Tid ugift, antog og faderligen understyttede os 4 Brødre. Aar 1770 blev jeg af Conrectoren Professor Holm dimittered fra Gymnazio, og fik ved første Examen 19 Bene, til anden Examen Laud: og til Attestats 1773 Haud. For min Dimis Prædiken under Prof. C. F. Hornemann, som var 3 Aar yngre end jeg, fik jeg Laud. Som Huus Lærer tjente jeg 1 Aar hos Provst Kraft i Foulum, og 5½ Aar hos Kammerherre

Lüttichau paa Thjele for hans 8 Børn. 1779 blev jeg paa Biskop Rotbøls, og Stiftsprovst — siden titulered Biskop — Astrups Anbefaling, og efter at have holdet en Prøve-Prædiken, af Etatsraad Steen de Steensen paa Aunsberg kalded til Sognepræst for Vium og Lysgaard Menigheder. Aaret derefter blev jeg ægtevied til Jomfru Christine Marie Curz, Præstedotter fra Darum i Ribe Stift. Bosat ved dette lille Kald med 1000 R$^{dr.}$ Gjæld maatte denne — min tarvelige Levemaade uagted — stedse forøges. Efter 8 Aars Forløb begyndte jeg at søge et bedre Levebrød. Endeligen blev jeg — paa Grund af meget fordeelagtige Attester — 1795 af Kongen kalded til Sognepræst for Randlev og Bjerager Menigheder, hvorfra jeg i mit 74de Aar blev efter Ansøgning entlediged A. 1823 efter at have været Sognepræst i 44 Aar.

Min fromme, eiegode, meget sindssvage Kone blev kalded hjem til Herren efter et næsten 40aarigt Ægteskab. Hun efterlod mig to Sønner: Steen Steensen fød d. 11te Oct. 1782 og Jens, fød den 2^{den} Nov. 1787.

Dersom nogen ønsker at kjende mit Levnedsløb noget udførligere til mit 48de Aar, kan han finde det omstændeligen fortalt i Slutningen af min Topographie over Vium og Lysgaard Sogne; og jeg tør haabe, at man ikke vil fortryde at have læst dette lille Stykke. Mine sidste 35 Aar ere henrundne med Afvexling af lyse og mørke Dage — behagelige og ubehagelige Tilskikkelser. Til de første regner jeg mine Fornøielser af at læse, skrive, være virksom, og i Omgang med mine mange Venner og Velyndere. Aldrig kan jeg fuldtakke det eviggode Forsyn for alle de til mig nedsendte Velsignelser. Men saare mange og store have og de mig tilstødte Ubehageligheder været. 3 Gange har jeg været indviklet i de mig saa modbydelige Rettergangssager. Alle 3 Gange fordi jeg vilde forsvare min, og tildeels mine Eftermænds aabenbare Ret; og alle 3 Gange vandt jeg disse Sager ved Hjemtinget. Havde jeg været sagtmodig, som jeg burde, til at taale Fornærmelser

og bie, saa havde jeg kunnet undgaa dem alle 3. Saare ilde, at jeg ikke eftèrkom hine Guds Ord: »Hvi lide I ikke heller Uret? hvi lade I Eder ikke heller besviges?« Af Hjertesorger, bittre Græmmelser, huuslig Nød og trykkende Gjæld har jeg døiet en stor Deel. En farlig periodisk Brystkrampe udholdte jeg i 16 Aar. I Aaret 1816 var jeg haardt medtagen af en meget stor og farlig Rygbyld (furunculus malignus), for hvilken de Fleste, der lide af den, maae bukke under. Den alvise Godhed har kjendt, at alle mine Gjenvordigheder vare fornødne for mig og skulle baade for mig og mange Andre tjene til sand og salig Gavn. Den Glæde, vi dødelige nyde her i Prøvelivet, glemmes snarere end det Kummerfulde, vi have gjennemgaaet, og jo større dette har været, desto fastere holder det ved i Hukommelsen, og desto behageligere er det at tænke tilbage og beundre den kjærlige Faderhaand, der har ledet os, som ved halve Underværker, i god Behold igjennem saa mange Farer. Vor hele Sjæl maae gjennemtrænges af kjærlig Taknemmelighed og prise den Eviggode, »som førte os i Ilden og Vandet og udførte os til at vederqvæges«. Maaskee vil og vor Jubelfryd i Evigheden blive varmere over alt det Ubehagelige, vi her have lidt, end over det Behagelige, som her har forlystet os. Synes ikke hine Guds Ord at antyde dette? »Vor Trængsel, som er stakked og let, skaffer os en overmaade stor evig Vægt af Herlighed«. At jeg aldrig sank hen i Mismod eller Mishaab, tilskriver jeg Guds overvættes Naade, og at jeg holdte mig nær til ham og hans Ord i mine tillidsfulde Bønner. Ogsaa bidrog det til at fordele mange mørke Skyer, at jeg beflittede mig paa Virksomhed endog ved nyttig Anstrengelse uden for mit Embed, naar Tid og Leilighed tillode det. Fordi jeg gjør Regning paa mine veltænkende Læseres gode Villie til at tage min Fortælling i den bedste Mening, skal jeg her anføre Prøver af min Virksomhed.

I Aarene imellem 1790 og 1800 drog jeg omkring — for det Meste tilfods — for at inoculere de naturlige Kopper paa Bøndernes Børn, ialt 314 — og siden fra Aaret 1802 vaccinerede jeg i 18 Aar — efter meddeelt Patent, — 4700, ialt over 5000, hvilke alle jeg gav Attester — forstaaer sig: uden nogen Slags Betaling. Ved et af mig indrettet Privatinstitut veiledede jeg fra Aar 1811 til 1817 fyrretive unge Mennesker til fornøden Embedsdueligheed som Kirkesangere og Skolelærere, hvilke jeg efter offentlig Examen i Biskoppens, Amtsprovstens og nogle Præsters Nærværelse, dimitterede med et skrivtligt Testimonio — ligeledes alt uden Betaling.

Da den kongelige Indbydelse til mindelige Tiendeforeeninger kom ud ved den Tid, jeg tiltraadte Embedet i Randlev, saa stræbte jeg at følge dette Vink, og fik snart slutted mindelig Foreening med Randlev Sogns Beboere, som blev confirmered og tinglæst. Byen, som udgjør det hele Sogn, 106 Td. H. K., var et Aars Tid forhen bleven udskifted. Samtlige Beboere vare som Hoveri gjørende Bønder forknyttede, og deres Jorder forsømte. Dog blev Afgivten saa høi, som den da burde blive: omtrent 1 Skp. Rug, 2 Skp. Byg, 3 Skp. Havre, nogle Skjepper Ærter og noget Langhalm.

Det større Bjerager Sogn skaffede jeg alle deres 3 Tiender paa følgende Maade: Ved Bjerager Kirke, som ligger eene omtrent 800 Alne fra Bjerager Bye, byggede jeg et lidet flirkanted Huus, forsyned med en Jernkakkelovn, et Bord, en Stol og et Par Bænche, saa at der kan rummes en Snees Mennesker; hvilket er til Nytte for Brudefolk og spæde Børn, som skulle i Kirke — især om Vinteren. Dette blev samtlige Beboere tilskjøded tilligemed Kirken og et Par Td. Hartkorn Kirkegods for 25 R$^{dl.}$ hver T. H. K. i alt 66 Tdr. foruden Annexgaarden i Dyngbye.

For Præstetienden indgik jeg mindelig Foreening til 1 Skp. Rug, 2 Skp. Byg og omtr. $2^1/_2$ til 3 Skp. Havre. Omtrent til samme Afgivt mæglede jeg mindelig Foreening

for Sognets Kongetidende, der er henlagt til Randers Hospital, som alle bleve confirmerede og tinglæste.

I Aaret 1808, da det saae saa mørkt ud for vort mishandlede Danmark, stiftede jeg for mine to Sogne et »Sælskab for gavnlig Virksomhed«. Efter den skrevne Plan skulde det gaae ud paa at fremme christelig Sind og Dyd, Ager- og Havedyrkning og Huusflid. Præsten skulde have begge Sognefogderne til Medbestyrere. Stiftelsesdagen skulde være Kongens Geburtsdag, og paa den skulde der hvert Aar holdes en General Forsamling, og 4 Præmier, 2 i Sølv og 2 i Bøger, uddeles. Ved Indtrædelsen maatte hvert Medlem erlægge noget bestemt i Penge og ligeledes et lidet aarligt Bidrag — alt foruden det, jeg selv bidrog i Penge og Bøger. Derved fik jeg anskaffed en for Almuen passende Bogsamling, hvoraf der i de 4 Vintermaaneder cirkulerede nogle til Gjennemlæsning blandt samtlige Medinteressenterne. Dette gik nu ret godt især i de første 5 Aar. Men nu indløb nogle og misundelig Murren.[1]) Nogle døde, og nogle sagde sig reent ud af Sælskabet. Nogle ankede paa — hvori de vel og havde Ret — at Bestyrerne havde efter Forlangende antaget adskillige udensogns Beboere. Kort: Sælskabet blev i det 7de Aar opløst. Imidlertid erholdte Sognene en god Bogsamling; men hvorledes det siden er gaaen denne, det er mig ubekjendt.

Ved mine Medhielpere lod jeg undersøge, hvor mange Bibler og nye Testamenter der vare i begge Sognes 200 Familier? Og da det befandtes, at kun en fjerde Part af disse Familier var forsyned med Guds Ord, lod jeg en Subskriptions Plan cirkulere, hvorpaa enhver Huusfader maatte tegne, hvad han vilde bidrage til denne gode Sag. Derved fik jeg da samled en liden Pengesum, hvorpaa jeg indlod mig i Brevvexling med Dr. og Prof. J. Møller, som Medbestyrer af det Kjøbenhavnske Bibelsælskab; og ved hans Godhed fik jeg saa mange Bibler og nye Testamenter,

[1]) I denne Sætning maa nogle Ord være udfaldne.

deels for nedsatte Priser og deels gratis, at jeg fik samtlige Familier — paa 30 nær — forsynede med Guds Ord.

Dog førend jeg gaaer videre endnu et lidet Afspring til den fjærnere Fortid: I den Tid jeg var i Vium havde jeg to Ynglinge i mit Huus, for at undervise og berede dem til at komme i en offentlig lærd Skole: Josias Arent Dyssel Sadolin, Søn af Provst Albert Sadolin, der døde som Sognepræst i Østertørslev, og Christian Budz, begge veloplagte til Bogen, sædelige, lærvillige og flittige. Begge bleve ogsaa Præster: Sadolin i Aalborg Stift, men strax kalded bort fra dette Liv. Budz lever endnu som Sognepræst i Ødum her i Aarhuus Stift. En skjøn Sommerdag 1791 vilde jeg fornøie dem og min Søn Steen med en Spadsere Gang til Gaarden Nipgaard i Vium Sogn, hvorhos der er en temmelig stor Søe. Her vilde vi gaae i en gammel skrøbelig Baad, og lade Mandens Søn Niels Jensen (ellers en stor Klodrian, som i denne Tid er en berygtet og suspendered Sognefoged i Thorning Sogn) trække os et Stykke hen ved Søebredden. Vandet blev øst af Baaden, og de to Latinere traadde i den, og idet jeg traadde over, kom Baaden noget over en Alen fra Landingen. »Stræb, Niels! sagde jeg — og træk Baaden til dig, og hielp Steen ind til os!« — »A kan ett« svarede han — for der var for dybt! »saa løb da ind!« — sagde jeg i en dur Tone — og hent en Hest og kom og red os!« Han gik. Det var en stille viftende Vestenvind. Jeg mærkede Faren og maatte i Øieblikket paatage mig en Styrmands Rolle. De 2 Passagerer maatte sætte dem hver i een Ende, og sidde ganske stille. Selv posterede jeg [mig] i Midten for at holde Baaden i Ligevægt. Nu maatte jeg anstrenge mig med at øse, kom snart i Sved og maatte et Øjeblik imellem rette mig op og drage min Aande. Niels kom rigtignok med Hesten, men blev staaende med den ved Søebredden og gabte ud efter os. Dersom Skraaget, der bar os, ikke havde holdt sammen, eller Vinden havde reist sig til Bølgegang, eller jeg var bleven overvunden af Anstrengelse,

havde der ikke været nogen mulig Redning for vort Liv; men Guds naadige Beskjærmelse lod Viftevinden saa langsom drive os hen over Søen til dens østre Ende, omtrent en 8 til 900 Alne. Der stod nu min Steen og modtog os med inderlig Glæde. Mageløse Søefart! Gid Ingen af os nogensinde glemmer at takke og prise vor Gud for den! —

At jeg har anskaffet og til det Kongelige Museum i Kjøbenhavn givet en Deel betydelige Oldsager, kan man læse i de antiqvariske Annaler. Som en Sjældenhed være det her anført, at jeg ved min Søns Ordination af Biskop Birch til Sognepræst i Thorning holdte den sædvanlige Intimations Tale i Stedet for Capellanen Brygmann. Efter min Afgang fra Randlev var jeg over 2 Aar hos min hulde og retskafne Broder Jørgen Ganzel Blicher i Vorning, og understyttede ham i hans Embed, da han formedelst legemlige Svagheder ei kunde komme til hans 2 Annexer, hvorpaa han fik sin Søn Jens Blicher til sin Eftermand. Da samme min Broder er en meget lærd Mand og eiede en stor og ypperlig Bogsamling, saa havde jeg her den ønskeligste Leilighed til at udvide og befæste mine Kundskaber.

Ogsaa i den Tid udarbeidede jeg nogle i Trykken udkomne Smaaskrivter. Imedens jeg opholdte mig hos bem. min Broder, hensov hans kjærlige og høitelskte Kone Charlotte Dreier[1]). Paa det samme Sted, hvor jeg for 40 Aar siden havde ægteviet dem, holdte jeg da en Mindetale over de samme [Ord], som jeg havde brugt ved deres Vielse: »Hvor meget er det gode, som du haver gjemt for dem, som dig frygte, Ps. 31, 20«. —

Efter alt det forhen udstandne nyder jeg nu den blideste Livsaften, som jeg nogensinde kunde ønske mig, hos min Søn Steen Steensen her i Spentrup, hvortil han af Kongen blev kaldet 1825. Langsomt svægger Alderdommen mit Syn, min Hørelse og Legemskræfter. Det høire Øie, hvormed jeg forhen havde det klareste Syn, er

[1]) Charlotte Louise Dreier, død 23 Febr. 1826, 69 Aar gl.

i det sidste Aar bleven saa fordunkled, at jeg kun kan skimte med det, som igjennem en tyk Taage. Med Brille for det venstre kan jeg nogenledes endnu læse og skrive. I øvrigt er mit Helbred fuldkommen godt, saa jeg kan færdes, ja endog i fornøden Fald forrette Kirketjeneste for min Søn. I Aaret 1827 i Julii Maaned foretog jeg mig en Reise til Kjøbenhavn, deels for at udføre et Par vigtige Ærender og deels for at sige mine derværende Frænder, Venner og Velyndere det sidste Farvel. Med nogle af dem — Cancelliraad Thomsen og Pastor Grundtvig — gjorde jeg da først personlig Bekjendtskab, og det samme var ogsaa Tilfældet med Dr. og Prof. theol. J. Møller, som hidtil havde været mig gunstig, men blev mig kort derefter ugunstig. Sagen var, at jeg i det theologiske Maanedskrivt lod indføre nogle Anmærkninger over den nyeste Revisions Commissions Oversættelse af det nye Testamente, tilligemed et Par Tillæg. Imod dette skrev Hr. Professoren i det 15de Bind af hans theologiske Bibliothek et vidtløftigt Gjenmæle, som gik ud paa at modsige og underkjende næsten Alt, hvad jeg havde skrevet. Da nu vore Anskuelser ere saa ganske modsatte, besluttede jeg at tie [og] overlade Kjendelsen til enhver upartisk og competent Dommer. — Blandt mine Frænder nævner jeg Hr. Etatsraad Stephan Jørgensen, Major Gustav v. Blicher og Justitsraad R. Kopp — alle mine Næstsødskendebørn. Derforuden nævner jeg Prof. og Ridder R. Nyerup, min gamle Ven, og forrige Bogtrykker H. L. Str. Vinding, min Skoleven fra Odense, da 77 Aar gl. Ved min Svoger Pastor Grundtvig kom jeg og i personlig Bekjendtskab med Dr., nu Superintendent Rudelbach, og den lærde og christelige Magister Lindberg. Idet jeg efter 11 Dages Ophold der i Staden tog Afsked med Cancelliraad Thomsen, forærede han mig et Svensk Skrivt, som indeholder den hele høitidelige Act, da der ved Universitetet i Lund d. 3 Dec. 1825 blev anretted en Mindefest til Ære for den ypperlige Sven Hylander, som var hensoved i sit 30te Aar som Ad-

junct ved Universitetet sammesteds[1]). Flere Svenske Biskopper vare der forsamlede, og hans da 77aarige Fader, den fortreffelige Anders Hylander, Dr. og Prof. Theologiæ og Ridder af Nordstjernen, blev ved samme Høitidelighed af Biskop Faxe i Lund hilsed som Jubellærer[2]). Sven Hylander var sin høiærværdige Faders eneste Barn. Da jeg saae, at der af Svenske Digtere, især af den berømte Digter Biskop Tegnér i Vexiø, var forfatted en Deel skjønne Sørgesange[3]), men slet ingen paa Latin, forfattede jeg og til den herlige Fader indsendte følgende Epipram:

Ni nimium properas, propius gradiare, viator!
Et cujus cubet hic, disce legendo, cinis.
Percarum et clarum nomen Svenonis Hylandri
Vivet, dum literis dignus habetur honos.
Nempe magister erat doctissimus historiarum,
Cui studio sese nocte dieque dedit.
Heu! nimium subito maturus abibat ad astra,
Et sunt egregium facta secuta virum.
Candidus et fidus si carus amicus habetur,
Carior hoc nostro nullus habendus erit.
Donec et in pretio pietas christiana manebit,
Præ multis vere vir pius ille cluat.
Hinc merito, Sveci! defunctum fletis Hylandrum,
Docte parens! merito fles, genitrixque pia!
Sistite nunc lacrymas! Bene vixit. Vivet in ævum.
Inter coelicolas conveniemus eum.

P. Nicolaus Blicher, dioecesis Aarhusiensis in Cimbria presbyter emeritus.

[1]) Sven Hylander var født 3 Dec. 1797, døde 19 April 1825 som Docent i Literaturhistorie i Lund. Den omtalte Sørgefest blev afholdt af den »skaanske Nation« ved Universitetet.

[2]) Anders Hylander var født 23 Febr. 1750. Blev Student 1771, Dr. theol. 1796, Professor i Lund 1798. 1796 blev han gift med Hedvig Juliane Troberg.

[3]) Tegnérs Digt er meddelt paa svensk og i dansk Oversættelse ved Steen Blicher i »Nordlyset« 4de Bd. 1827.

Under 18de Oct. 1827 tilskrev mig den gamle Hylander et saaledes lydende Brev:

»Vördade, älskade Ålders- och Hädersmand! Huru kan man så ömt älska en Okänd? Huru så lifligt deltaga i hans Bekymmer? — Deras Hjerta besvarar alredast denna Fråga, och deras kosteliga Epigramm har på det klaraste uplyst det. Det var än Balsam för min rörda Själ. Jag trykker Författaren fast till mitt Bröst och välsignar honom med Tårar. Må De, vördade Embets Broder, ännu räkna manna sälla Dagar! ännu uplefva flera år med deras älskada Famillie! Må De ännu länge blifva den dyrt köpta Hjord, som Dem anförtrodd är, til Träfnad och välsignelse! Så önskar jag vid 78 års ålder — så min älskda Maka vid 60 års ålder. Så önska vi af Hjertat vår okänd, mögt vurderada vän på hin sidan Hafvet. Till sista andedrägtan blifvar vår vördade Blicher oss oförgätelig.

Ad bustum usque, venerande frater! tuus — ex asse tuus

Londini Gothorum d. 18de Oct. 1827.

A. Hylander.«

Hvilken Glæde at elskes saa ømt af en saadan herlig Mand! Med dette kostelige Brev fulgte hans kaaberstukne Portræt og en liden Svensk Christendomslære, som han 1807 udgav til Brug for Skolerne [1]), hvoraf man seer, at han er en sand christelig Theolog. Det anførte Brev besvarede jeg paa Dansk; thi vi forstaae godt hverandres nærbeslægtede Tungemaal. Ifjor 1829 fik jeg atter et ligesaa hjerteligt Brev fra ham, hvori han skrev: »Du« til mig og opfordrede mig til Dusbroderskab, hvilken Ære jeg og har betjent mig af.

I samme Brev meldte han mig tillige, at en Svensk Digter havde i svensk Versart oversat mit Epigram, hvoraf

---

[1]) Hylander har udgivet en »Förklaring öfver Dr. Luthers lilla cateches«, Lund 1812, andet Oplg. 1817. Derimod nævnes ikke noget Skrift af ham fra 1807.

han lod følge en Gjenpart. Lev vel! lev evig vel, min hjertekjære Ven! Her faa vi ikke hverandre at see, men desto vissere — — — her blev jeg afbrudt ved at læse idag, den 72de i mit 83de Aar, da jeg reenskriver min Biographi, at han, min 81aarige dyrebare Ven, er kalded hjem til Herren[1]). Saa svæver da du salige nu i hine høie Himmelegne, hvor du har gjenfundet og favnet din herligen fuldendte Søn.

Du vinker — ja jeg kommer snart!
Mit Prøveliv er kun en Fart
Igjennem Øieblikker.
Hver Levedag gaaer hastig bort —
Dermed saa er min Reise gjort.
At see dig troer jeg sikker
Om nogle Øieblikker.

* *

Min største Sorg er nu over den Uenighed og det Had, der adsplitter Christenheden, og især derover, at Tydsklands uchristelige Theologie har faaet saa meget Indpas i vort kjære Fædreneland, saa at den har frembragt et aabenbart og høistforargeligt Schisma *imellem* vore Theologer, som allerede har anrettet megen Skade. Hvi ville vi ikke ligesaavel her som i de to andre Skandinaviske Riger vedligeholde »Aandens Enighed i Fredens Baand«? Hvi beholde vi ikke den ægte, rene, originale Christendom efter Guds aabenbarede Ord i den hellige Skrivt, saaledes som den ved Lovgivningen er indført her i Danmark? En anden Ting, som jeg ikke vil nævne, og som har den almindelige Uvillie imod sig, ønsker, beder og haaber jeg at maae falde bort, fordi jeg efter min Kundskab og Erfaring holder den for [u]nyttig og skadelig. Endelig er mit Hjertes Ønske, Bøn og Haab, at de Danske Landsbypræsters tunge Vilkaar saaledes maae forbedres, at de uden Suk og nagende Næringssorg kunne forrette deres

[1]) Anders Hylander døde 1 Juli 1830.

for Staten ganske uundværlige og høist gavnlige Embed og opdrage deres Sønner til duelige og retskafne Embedsmænd. Min sidste Tid anvender jeg paa min Beredelse til min Overgang, og som et Hjelpemiddel til desto bedre at »tælle mine Dage« holder jeg siden Begyndelsen af mit 82de Aar en diurnus commentarius, en Dagbog, hvori jeg hver Dag optegner, hvilken Dag i Tallet det er i mit Aldersaar, hvad jeg læser og skriver, og een og anden af Nutidens Mærkværdigheder. Denne Dagbog agter jeg at fortsætte, saa længe som mit Syn og mine Evner ville tillade det. Den skal være et Bilag til nogle andre smaae Efterladenskaber, der skulle forblive som en [u]afhændelig Arv hos min Afkom.

En 2den Deel af disse Efterladenskaber er Blicherslægtens Stammetræe, som nu er ikke saa lidet udbredt.

En 3die Deel er en Samling af hellige Taler og Dispositioner.

En 4de Deel: en Samling af mærkelige Optegnelser i det latinske, franske og engelske Sprog.

En 5te Deel: en Samling af Breve til mig fra berømte Mænd.

En 6te Deel: Samling af mærkværdige Aviser, hvorhos Struensees Dom og Kjøge-Huuskors, i Trykken udgiven af Rector Bruunsmand.

Iblandt mine varmeste Ønsker er det, at Guds Naaderige snart maae udbredes overalt paa vor hele Jord, og at Danmark især maa tiltage i christelig Dyd og Velstand. Saaledes henlever jeg da min blide Aften og haaber ved min forældede Jordhyttes Nedbrydelse en let og salig Hjemvandring. Give Gud, at denne min Autobiographi maae vække mange gode Tanker og Forsætter efter min Bortgang! Ja det give Gud af Naade! Amen.

Efter Afslutningen af den egentlige Biografi findes endnu et Par Optegnelser paa de tre sidste Sider af det lille Hefte. Den ene af disse er en dansk Oversættelse af

det foran meddelte svenske Brev fra Anders Hylander. Den gamle Blicher har endnu engang maattet vende tilbage til denne sin Alderdoms kæreste Erindring, skønt han søger at skjule den virkelige Bevæggrund for sig selv og andre ved den Bemærkning, at han tilføjer Oversættelsen »dels for desto bedre at forstaa hans salige Vens Brev og dels for ved Sammenligning at skønne, hvilket af de to Sprog, der fortjener Fortrinet«. Vi forstaar og ærer den gamle Mands barnlige Glæde over dette Brev; men der er naturligvis ingen Grund til at gjengive hans simple og ligefremme Oversættelse af det.

Det andet Stykke er en Fortegnelse over alle de Skrifter og Afhandlinger, som han i sin Tid har udgivet i Trykken. Den er meget ufuldstændig, og flere af de anførte Titler ere fejlagtige, ligesom han jævnlig forvexler de Blade og Tidsskrifter, i hvilke hans Artikler have været trykte. Imidlertid nævner denne Liste forskellige Afhandlinger, som ikke findes omtalte anden Steds, og det vil derfor formentlig have sin Berettigelse her at gengive den i sin Helhed. Men den maa som sagt benyttes med Forsigtighed.

Her følger nu en Optegnelse af mine i Trykken udgivne Smaaeskrivter, saavidt som min noget svæggede Hukommelse kan erindre dem.

1. Sammenligning imellem Herrnhutere og Frimurere. Indført i Viborg Samler 1777.
2. Topographie over Vium og Lysgaard Sogne. Viborg 1795.
3. „Det kommer fra din Faders Gud". Brudevielses Tale for min Broder Niels Gudme Blicher i Spentrup Kirke 1795 og hans Brud Anne Marie Brøchner. Indført i Fallesens Magasins 8de Bind.
4. Om Almuelæsning. Indført i Minerva eller Iris.
5. Afskeds Prædiken for Vium og Lysgaard Menigheder. Viborg 1796 og i Fallesens Magasin.
6. Forsøg til en christelig Lærebog for Ungdommen. Aarhuus.
7. Den nye Psalmebogs Skjæbne i Nørrejylland. Iris og Hebe.

8. En mageløs Veihistorie. Iris og Hebe.
   NB. Den paadrog mig nogle Stormænds Vrede.
9. Tanker om Dagens religiøse Gjæring, i Fallesens Magasin.
10. 3 Kundskabs Tabeller for Ungdommen. 1) Visdoms og Dyds Tabel. 2) Lov og Rets Tabel. 3) Heste- og Qvæglæge Tabel.
11. Tilbagesyn paa det 18de Aarhundreds berømteste Mænd. Minerva.
12. Carmen seculare ved det 19de Aarhundreds Begyndelse. I Efterretning om lærde Sager 1801.
13. „Jens Bak i Stoubye". Den sidste Bandsættelses Historie i Danmark, 1701 og 1702. Indført i „Jydernes Ven".
    NB. I Stoubye, Hald Sogn, er denne Historie ganske glemt [1]).
14. Venlige Forestillinger til de Danske Bønder, i Anledning af et Mord begaaen af Overtroe. Aarhuus 1802.
15. En Deel latinske Mindevers over berømte Danske Mænd: Esaias Fleischer, Professer Risbrich, Etatsraad, Dr. medicinæ Bang, Biskop Balle, Dr. Tauber o. fl. i adskillige Tidskrivter.
16. Nogle lyriske Smaadigte. Ligesaa.
17. Skoleprygleriets Ros, en ironisk Lovtale. Minerva.
18. Krigsvidenskabens Ros. Tale til Kongens Geburtsdag.
19. Om Danske Hexametrer, tilligemed en Hexametrisk Oversættelse af Ovids Pyramus og Thisbe. Minerva.
20. En Oversættelse i Dansk Versart af Ovids Heroïdé: Oenone til Paris. Minerva.
21. Særdrivter hos somme Mennesker. I et Tidskrivt.
22. Om Skolevæsenets Forbedring. Aarhuus.
23. Et latinsk Lykønsknings Digt til K. Frederich 6tes Hjemkomst fra Congressen i Wien 1815. Tidskrivt.
24. Carmen in tertium reformationis jubilæum. I J. Møllers theologiske Bibliothek 13de Bind.
25. Carmen til K. Frederich 6tes Kronings Fest 1815. I Jens Krag Høsts nordiske Tilskuer.

---

[1]) Efter Lachmanns Mnskr. er denne »Historie« af Pastor Vilh. Bang meddelt i Kirkehist. Saml. 3. R. VI, 253 ff.

26. Moses Lovsang i Dansk Versart. J. Møllers Bibliothek.
27. Børne- og Selvmorderen Christian Speizer. Aarhuus. 1817.
28. Tanker om det jødiske Folk. Aarhuus 1819.
29. Catechisationer over det andet Capitel i Lærebogen. Aarhuus.
30. Breviarium christologiæ. I J. Møllers Bibliothek.
31. Ipsara, et Dansk Lykønsknings Vers af min Søn til een af Grækernes Seiervindinger, oversat paa latin i elegiske Vers. Jeg troer i Harpen.
32. Procellosa nox. Oversættelse i latinske Vers af min Søn St. St.s „Den stormfulde Nat". I Harpen.
33. En latinsk Studentersang med Noder. Skilderiet 1826.
34. En Reise til Hjøring 1824. Elmqvists Læsefrugter.
35. Om den nyeste Revisions Commissions Oversættelse. I det theologiske Maanedskrivt.
36. En metrisk Oversættelse af Davids 103die Psalme. I Nordlyset.
37. Lars paa Jorden. Ditto.
38. Provst Mogens Marqvards Biographie. Ditto.
39. En raadende Røst til vore vordende Christendoms Lærere. Randers 1828.
40. Anvisning for ulærde Christne til Vished om to væsentlige Hovedsandheder i Christendommen. Randers 1829.

Derforuden en Deel Smaastykker og Mindevers i Randers Avis, hvoriblandt 3 Par latinske Ærevers til Magister Lindberg.